

Курс СПЗ прив'язано до кошику з 4-х основних валют (євро, долар США, японська єна, англійський фунт стерлінгів).

Користування СПЗ передбачає платежі з обслуговування, величина яких визначається відсотком по СПЗ (середньозважена відсоткова ставка по 4-х валютах). На сьогодні це 0,26 % річних.

Відповідно до існуючої у МВФ квоти в рамках додаткового розподілу СПЗ 28 серпня 2009 року Україна отримала 1,017 млрд СПЗ.

Крім цього, 9 вересня МВФ здійснив спеціальний розподіл СПЗ державам – членам МВФ, які вступили до фонду після 1981 року та не отримували розподілу СПЗ. В результаті такого спеціального розподілу Україна отримала додаткових 292 млн СПЗ.

Кабінет Міністрів України, виходячи з необхідності фінансування фіскального дефіциту, у тому числі на погашення зовнішніх боргових зобов'язань сектору державного управління України, 4 листопада 2009 року ухвалив рішення про продаж 1,1 млрд СПЗ. В результаті такого продажу Україна отримала 1 438,6 млн дол. США та 213,2 млн євро, які зараховані на рахунок Державного казначейства України в іноземній валюті.

У серпні та вересні 2009 року Україна, як країна-учасниця МВФ, отримала кошти на свій рахунок авуарів в рамках загального та спеціального розподілів на загальну суму 1,309 млрд СПЗ. В листопаді та грудні на виконання доручення Кабінету Міністрів України Міністерство фінансів зверталось до МВФ з вимогою про конвертацію зазначених фінансових ресурсів. За результатами проведеної роботи було залучено 1,228 млрд СПЗ (еквівалент 2 млрд дол. США) [2].

Позики МВФ позитивно впливають на міжнародний авторитет України. Успішне співробітництво з МВФ є важливим індикатором для великих закордонних приватних інвесторів. Співпраця з МВФ обумовлена низкою вигідних для України умов. По-перше, стандартна вартість запозичень Фонду менша 2,0% річних. По-друге, результати співпраці матимуть позитивний вплив на фінансову систему України та підвищать стійкість банківської системи. Цей процес також сприятиме розробці грошово-кредитної політики. Кредитні ресурси МВФ спрямовуються на зменшення дефіциту державного бюджету та покращують ситуацію з платіжним балансом. На сьогодні Уряд України вивчає економічні можливості нашої країни з метою вивчення необхідності щодо подальшої співпраці з МВФ.

Список використаних джерел

1. Закон України №2402-ХІІ «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій» / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-12>
2. За інформацією Міністерства фінансів України.

УДК 331.524:137.2

ПОГРИЩУК Б.В.,
директор Вінницького інституту економіки
Тернопільського національного економічного
університету, д.е.н., доцент

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

***Анотація.** В роботі обґрунтовано стратегічні засади інноваційного розвитку в умовах глобалізації, визначено стратегічні завдання інноваційного розвитку, розглянуто заходи щодо формування стратегій інноваційного розвитку на господарському, регіональному, загальноекономічному рівнях, визначено фактори впливу на їх реалізацію в сучасних умовах господарювання.*

Ключові слова: інноваційний розвиток, трансформаційні процеси, соціально-економічний розвиток, науково-технічний потенціал, глобалізація світової економічної системи.

***Annotation.** The paper and the strategy based on innovation development in the context of globalization, defined strategic objectives of innovation development, are considered measures of innovative strategies for economic development, regional, general levels, the factors of influence on their realization in modern conditions.*

Key words: innovative development, transformation processes, socio-economic development, scientific and technical potential, the globalization of the world economic system.

Постановка проблеми. З розвитком тенденцій щодо глобалізації світової економічної системи виникає потреба в підвищенні якісних та кількісних параметрів виробництва продукції на основі досягнень наукового прогресу.

Інноваційний процес має забезпечувати реалізацію стратегії інноваційного розвитку, в основі якої лежать потреби ринку. Перспективні дослідження і розробки необхідні для визначення довгострокового курсу

розвитку, що передбачає стратегічний аналіз ринкової ситуації, визначення конкурентних переваг, перспектив подальшого розвитку з урахуванням потреб ринку. Оскільки саме закони ринку значною мірою впливають на регуляторні аспекти функціонування економічних та соціальних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики інноваційного розвитку в сучасних умовах відображено в працях В. П. Александрова, Ю. М. Гальчинського, В. М. Гейця, С. С. Герасимчука, М. А. Йохна, М. І. Крупка, А. Я. Кузнецова, О. О. Лапко, В. Г. Мединського, Б. Й. Пасхавера, В. М. Петрова, В. П. Семиноженка, Н. М. Сіренко, В. П. Ситника, В. М. Трегобчука, Р. А. Фатхутдінова, Л. І. Федулової, Й. Шумпетера, М. Г. Чумаченка та ін. Втім особливо актуальними є визначені питання в контексті глобалізаційних змін, що відбуваються на господарському, регіональному та загальноекономічному рівнях та обґрунтування теоретичних, методологічних та прикладних засад їх реалізації.

Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення питань інноваційного розвитку, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених. В роботі використано абстрактно-логічний, монографічний, історичний, метод порівняння та ін.

Метою дослідження є визначення стратегічних засад інноваційного розвитку в умовах глобалізації, завдань по реалізації заходів щодо формування стратегій інноваційного розвитку на різних рівнях та їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. При формулюванні стратегії інноваційного розвитку системи слід акцентувати увагу на те, що цілі будь-якої системи і її компонентів у змістовому і кількісному значеннях, як правило, не співпадають. Оскільки система розвивається на основі протиріч, конкуренції, різноманітності та форм її функціонування.

Шляхи формування глобалізованих систем передбачають використання двох механізмів: 1) вироблення універсальних моделей розвитку, реалізація яких дає змогу уніфікувати систему взаємозв'язків між економічними суб'єктами і впровадити міжнародні стандарти на всіх рівнях та у всіх підсистемах (процес уніфікації); 2) процес взаємопроникнення, об'єднання двох і більше систем у результаті гармонізації відносин та інтересів (процес інтеграції). При цьому процес глобалізації потрібно розглядати не як шлях до досягнення гомогенності, а як важливе джерело збереження різноманітності, яке досягається в результаті об'єднання різного в ціле. За рахунок і цієї різноманітності забезпечується життєздатність, збагачується й ускладнюється структура самої системи. Взаємодія протилежних за спрямованістю тенденцій звільняє необхідний для розвитку і трансформації економіки потенціал, який інтенсифікує розвиток на вищому рівні [1, с.121-122].

Інноваційний тип економічного розвитку дедалі більше стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку. В свою чергу, інноваційна діяльність є складним процесом трансформації новостворених ідей та знань в об'єкт економічних відносин. Зрозуміло, що такий процес становить складну багаторівневу систему економічних відносин щодо «уречевлення» знань, які властиві специфічні взаємозв'язки та закономірності. З огляду на значну, часом визначальну роль, яку інноваційні процеси відіграють в сучасній економіці, визначення та врахування цих особливостей є неодмінною умовою забезпечення ефективності економічної стратегії держави [2, с.21].

При формуванні стратегії розвитку системи слід обумовлювати варіативність шляхів досягнення поставлених цілей з врахуванням прогностичних матеріалів подальшого розгортання ситуації на відповідному ринку. Стратегія інноваційного розвитку спрямована на досягнення цілей окремих суб'єктів має враховувати прогноз глобального розвитку, трансформаційні зміни, що сприятиме зміцненню їх ринкових позицій. На підвищення рівня економічного ефекту такої діяльності значною мірою впливає рівень організованості системи.

Основу інноваційного розвитку складають: фундаментальні та прикладні дослідження; дослідно-конструкторські та технологічні розробки; випробування та промислове освоєння нововведень. Реалізація цих розробок повинна ґрунтуватися на засадах стратегічного управління інноваціями, яке передбачає обґрунтування стратегічних завдань інноваційного розвитку, оцінку можливостей та ресурсів для їх рішення, аналіз стану розвитку науково-інноваційної сфери і організаційних структур, обґрунтування чинників, які істотно впливають на результати інноваційної діяльності підприємства. Основою ефективною інноваційної діяльності є прогнозування потреби в певних інноваціях, на базі яких розробляються принципово нові прогресивні технології, здійснюється випуск високотехнологічної продукції, розробка прогресивних організаційних і управлінських рішень.

Основними факторами, які нині безпосередньо впливають на науково-технічний розвиток є [3, с.7] :

- відповідність моделі економічного розвитку країни суспільним цінностям, інтересам і ресурсам нації, вимогам глобальних історичних процесів;
- відповідність прогнозів соціально-економічного, наукового і науково-технічного розвитку;
- наукова обґрунтованість визначених пріоритетних напрямків соціально-економічного, наукового, науково-технічного (в. т.ч. інноваційного) розвитку держави;
- масштаб і раціональність структури державних програм економічного і соціального розвитку, системи державних цільових програм науково-технічного розвитку;
- ефективність контролю виконання і результативності заходів, що передбачені програмними документами.

Застарілі знання та невикористані результати досліджень спонукають до пошуку нових технологій та конструкторських рішень. Кожне підприємство вирішує для себе: або використовувати послуги науково-дослідних організацій, або створювати власну розвинену підсистему НДПКР; можливі також комбінації

зазначених підходів. Власні дослідження та розробки традиційно здійснювались на науково-виробничих об'єднаннях України, формуючи їхній досить високий науково-технічний потенціал. Однак в умовах кризи більшість досліджень поступово згортались.

Впровадження комплексного інноваційного підходу дозволяє підприємствам швидко розвиватися та захоплювати все більші ринки високоякісною продукцією. При цьому саме інновації дають такі можливості прискорення темпів їх розвитку [4].

Інноваційна складова трансформаційних процесів є основою для забезпечення побудови конкурентоспроможної економіки. До першочергових заходів по її реалізації віднесено: визначення стратегічних напрямків інноваційного розвитку; створення системи інформаційно-консультативної підтримки інноваційної діяльності; стимулювання кредитно-фінансової діяльності; розширення мережі об'єктів інноваційної інфраструктури; впровадження заходів по створенню центрів інноваційного розвитку.

Інноваційний розвиток є головним фактором, який виводить країну на передові рубежі соціально-економічного прогресу. Його досягнення зумовлене постановкою та виконанням низки стратегічних завдань на національному і регіональному рівнях управління соціально-економічним розвитком країни [1, с.155].

З метою забезпечення сталого розвитку економіки необхідно реалізувати науковий потенціал, без якого неможливий розвиток економіки на інноваційній основі. Потребує вдосконалення механізм стимулювання інновацій, розвитку інтеграції науки й освіти, обґрунтованої системи державного регулювання інноваційної складової економіки.

Сьогодні вчені зводять проблему визначення історичної перспективи переважно до переходу від індустріальної стадії цивілізаційного розвитку до постіндустріальної (інформаційної). Хоча часом ця стадія визначається як змішане суспільство, все ж вона гіперболізується, наділяється переважно позитивними ознаками, що зумовлені науково-технічним розвитком позбавляють людство багатьох негараздів [5].

На господарському рівні інноваційна діяльність має враховувати всі складові стратегічного набору підприємства, зокрема, аспекти фінансової стратегії, товарної політики, виробничого спрямування, аналізу конкурентів та базуватись на стратегії інноваційного розвитку. Адже, людство дедалі глибше усвідомлює загрози, які несе в собі нарощування несприятливих тенденцій у динаміці показників стану соціальної і природо-ресурсної компоненти суспільного розвитку. Це спонукає форсувати наукові розробки та прийняття управлінських рішень щодо забезпечення екологічно збалансованого і соціально орієнтованого економічного зростання.

Першочергового значення нині набуває якість останнього, яка характеризується досягненням певних соціальних й екологічних стандартів. У свою чергу, необхідний рівень якісного зростання забезпечується шляхом оптимізації внутрішніх пропорцій розвитку економічних систем, їх структурної збалансованості [6].

Подальший соціально-економічний розвиток України залежить від того, наскільки вона відповідатиме вимогам інформаційно-індустріального суспільства XXI століття, яке ґрунтується на економіці знань інноваційного типу, де спеціалізовані і повсякденні знання є джерелом економічного і суспільного прогресу [7]. В умовах інноваційної економіки відбуваються докорінні зміни у засобах та структурі виробництва, головна роль у формуванні додаткового продукту та соціально-економічного розвитку переходить від матеріальних ресурсів до інтелектуального капіталу. Основними відмінностями сучасної моделі інноваційного розвитку є: 1) знання формують більшу частину створеної суспільством вартості; 2) домінування на ринку інтелектуальних продукцій і послуг; 3) пріоритетність діяльності, пов'язаної із виробництвом, збереженням і використанням знань; 4) домінування в структурі трудових ресурсів суб'єктів інтелектуальної праці; 5) орієнтація на споживача; 6) превалювання швидкості науково-технічних змін над швидкістю змін у матеріальному виробництві; 7) зростання трансакційних витрат; 8) підвищення частки інформації і комунікацій у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства, регіону, держави.

Особливу роль в розвитку інноваційної сфери економіки відіграє світовий науково-технічний прогрес, що характеризує процес поступового розвитку науки, техніки, виробництва і сфери споживання у світовому господарстві. Саме він визначає рівень розвитку кожного елемента інноваційної системи та міру використання науково-технічного потенціалу країни.

У відповідності до прийнятої в Україні Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки, в умовах глобалізаційних викликів необхідне створення системи інвестування інноваційної діяльності, в тому числі наукової, яка відповідає сучасним вимогам ринкової економіки і забезпечить фінансову підтримку наукової та інноваційної діяльності, достатньої для досягнення результатів світового рівня, має базуватись на визначених принципах [8]:

- чіткої диверсифікації джерел і механізмів функціонування залежно від етапів інноваційного процесу;
- використання переважно конкурсних (конкурентних механізмів інвестування в наукову та інноваційну діяльність);
- раціонального використання прямих і опосередкованих способів інвестування в наукову та інноваційну діяльність;
- орієнтації державних інвестицій в науку та інновації на стимулювання притоку в ці сфери недержавних коштів, особливо заощаджень громадян.

Шляхами розв'язання та вирішення проблем інноваційного розвитку може стати:

- вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення розвитку інноваційної системи України;

- необхідність системного і послідовного впровадження функціональних принципів державного управління інноваційною діяльністю;
- органічне включення всіх окремих елементів інноваційного розвитку в єдину активно і цілеспрямовано функціонуючу національну інноваційну систему, що можливо лише за умови дії потужних системоутворювальних факторів.

Висновки. Єдиним шляхом розвитку соціально-економічних і виробничих систем є інноваційний. Впровадження новинок у формі патентів, ноу-хау, результатів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в сфері виробництва нових товарів, застосування нових технологій, методів організації виробництва, управління, сфери обслуговування виступає фактором суспільного розвитку. На рівні окремих суб'єктів господарювання слід здійснювати стратегічний аналіз ринкової ситуації, визначати конкурентні переваги підприємств, перспективи їх подальшого розвитку з урахуванням потреб ринку.

Інноваційний розвиток є головним фактором, що сприяє соціально-економічного прогресу в сфері вироблення та запровадження національних інноваційних моделей розвитку, активізації інституційних трансформацій суспільного розвитку, досягнення високої конкурентоспроможності економіки та підвищення регіональної конкурентності. Спрямованість подальших розробок даної проблеми полягає в формуванні системи ресурсного забезпечення реалізації стратегій розвитку та їх оптимізації на основі інновацій.

Список використаних джерел

1. Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри [за ред. С.І. Юрія, С.В. Савельєва] – К.: Знання, 2007. – 595 с.
2. Дорошко О. О. Особливості інноваційного розвитку України / О. О. Дорошко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 5. – С. 21–24.
3. Шпилевский В. В. Государственное регулирование научно-технического развития в Украине: организационно-правовые аспекты / В. В. Шпилевский, А. Н. Шпилевская // Бизнес-Информ. – 2009. – № 2 (3). – С. 7–11.
4. Йохна М.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: [навч. посібник]. / М.А. Йохна, В.В. Стадник., К.: Академія, 2005. – 400 с.
5. Корнійчук Л. Теоретичні основи реалізації концепції сталого розвитку / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2010. – № 2. – С. 72–79.
6. Виклики і шляхи агропромислового розвитку / [Пасхавер Б.Й., Шуравська О.В., Молдаван Л.В. та ін.] ; за ред. акад. УААН Б.Й. Пасхавера ; НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 432 с.
7. Сіренко Н.М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : [монографія]. – Миколаїв, 2010. – 416 с.
8. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / Авт.-упоряд: Г.О. Андрощук, І.Б. Жиляєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

УДК 339.97

КУЗНЕЦОВ О.В.,

Інститут світової економіки і міжнародних відносин
НАН України, к.е.н., с.н.с

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

***Анотація.** Досліджено вплив процесів фінансової дерегуляції на положення розвинутих країн та країн, що розвиваються, у рамках процесів фінансової глобалізації. Розглянуто інструменти та механізми, через які відбувається ствердження у глобальних масштабах неоліберальної англосаксонської моделі капіталізму.*

Ключові слова: фінансова глобалізація, неолібералізм, фінансова дерегуляція, експорт капіталу, фінансові ринки, «центр» і «периферія», англосаксонська модель капіталізму.

***Annotation.** Influence of financial deregulation processes on both developed and developing countries in the process of financial globalization is studied. Instruments and mechanisms of the global adoption of neo-liberal Anglo-Saxon model of capitalism are examined.*

Keywords: financial globalization, neoliberalism, financial deregulation, the export of capital, financial markets, "centre" and "periphery", the Anglo-Saxon model of capitalism.

Постановка проблеми. Глобалізація світового господарства, як процес підвищення взаємозалежності національних економік внаслідок посилення міжнародного руху факторів виробництва, набуває безповоротного характеру. Тобто сценарій, за якого країни повернуться до моделі держав - націй кінця XIX ст., виглядає малоімовірним. Запорукою цього процесу стала широкомасштабна лібералізація системи світового